

Ad. Clément

AD. CLÉMENT.

4. Aug. 1860 — 16. Okt. 1933.

CHARLES ADOLPHE ANTOINE CLÉMENT blev født i København som Søn af Guldsmedemester PIERRE CLÉMENT. Familien stammer fra de franske Valdensere, og har været Genstand for store Forfølgelser fra Katolikernes Side, indtil det efter Ophævelsen af det nantiske Edikt i 1685 lykkedes Præsten DAVID CLÉMENT at slippe ud af Frankrig, hvorefter han bosatte sig i Cassel. Det var dog først AD. CLÉMENT's Bedstefader, der tog Ophold i Danmark. PIERRE CLÉMENT foretog flere Rejser til Cassel forat studere Familiens Historie, og paa en af disse ledsagedes han af AD. CLÉMENT, som da var nybagt Student, og det kan vel formodes, at dennes store Interesse for historiske Studier blev vakt paa denne Rejse.

CLÉMENT blev Student i 1878, og i 1883 blev han Kandidat i »anvendt Naturvidenskab« ved den polytekniske Læreanstalt; derefter blev han Assistent ved den kgl. Porcellænsfabrik og fra 1885 til 1892 Inspektør ved samme. Her gjorde han sig særlig fortjent ved Studier over Underglasurfarvernes Teknik, og i 1889 fandt han de krystallinske Glasurer, som siden har faaet Anvendelse rundt om i Verden. Fra 1892 til 1894 var han Assistent ved Danmarks geologiske Undersøgelse, og derefter blev han teknisk Direktør for Akts. Fredens Mølles Fabrikker og fra 1896 tillige Kemiker ved Dansk Svovlsyre- og Superphosphatfabrik i Kastrup; fra 1904 til 1910 var han teknisk Direktør for denne Fabrik, medens Fredens Mølles Fabrikker var likvideret i 1902. Ved disse Virksomheder forbedrede CLÉMENT i væsentlig Grad Driften og indførte mange Reforme, men Enkelthederne herved skal ikke omtales nærmere her; en udførligere Fremstilling vil findes i Professor H. I. HANNOVERS to Artikler i »Ingeniøren« (1930, S. 373, og 1933, S. 301).

Efter i 1910 at have opgivet praktisk Virksomhed kastede CLÉMENT sig med en utrættelig Energi over Undersøgelser vedrørende Geologiens og Kemiens Historie, og ved ivrig Gennemsøgning af Arkiver og Biblioteker fremdrog han en Masse, ofte morsomme og interessante Resultater, som han har meddelt i en lang Række Publikationer, som det vil ses i medfølgende Litteraturliste. En mindre Mængde af disse, der tillige som oftest kun er af ringe Omfang, kan siges at være egentlige Afhandlinger, og blandt disse maa særlig fremhæves »Molerets ældre Historie«, der fremdrager en Del ellers ret vanskelig tilgængeligt Stof. Endvidere maa mærkes Afhandlingen om Geologiens Historie i Danmark, der samler, hvad man ved om Bjergarter og Mineraler fra Oldtiden og Middelalderen, navnlig saadanne, der findes omtalt af HENRIK HARPESTRENG. Den Omstændighed, at denne Afhandling i Titelen har Tilføjslen »I. Hefte«, tyder naturligvis paa, at han maa have tænkt sig at fortsætte Arbejdet, men der er desværre aldrig udkommet mere. Formodentlig er han bleven forskrækket ved Betragtningen af det store foreliggende Materiale; det vides i al Fald, at han har gjort en meget stor Mængde Notater, som sikkert nok vil kunne faa stor Værdi for den, der senere vil udarbejde Geologiens Historie i Danmark. De fleste og største af hans Publikationer er imidlertid Udgivelser af Breve fra og til forskellige af vore berømte Geologer og Kemikere og FORCHHAMMER's Dagbog fra en Rejse til Færøerne; dette Stof maa naturligvis, efter Sagens Natur, være af ret blandet Art. Meget af det har muligvis ikke særlig stor Interesse, men paa den anden Side findes en Masse Enkeltheder, der er overordentlig interessante og morsomme, og man kan vel nok formode, at CLÉMENT med sin særlige Humor med Forkærlighed har fremdraget saadanne. Af FORCHHAMMER's Dagbog fra Færøerne faar man et udmærket Begreb om, med hvor store Vanskeligheder en saadan Rejse i de Tider kunde være forbundet.

Hovedmassen af CLÉMENTS Publikationer, vistnok alle dem, der ikke er optaget i Tidsskrifter, har han udgivet paa egen Bekostning, med et meget flot Udstyr, med fint Tryk paa smukt Papir og med mange Portrætter og Facsimiler af forskellig Art.

For Dansk Geologisk Forening har CLÉMENT hele Tiden næret den aller største Interesse, hvilket paa mangfoldige Maader er kommet Foreningen til Gode. Han var Medlem fra dens Stiftelse til sin Død, i de senere Aar som livsvarigt Medlem; i Aarene 1916, 1918 og 1920 var han Formand, og i nogle af de senere Aar Revisor.

Naar der bortses fra en Forevisning af krystalliseret Lerjord i 1893, har han kun holdt Foredrag en enkelt Gang, nemlig i 1916 med Titel: »Efterretninger om Mineralinspektør ANDREAS BIRCH (1716—63)«, hvilket Foredrag han desværre ikke naaede at faa publiceret. Han var en flittig Deltager i Foreningens Ekskursioner ligesom ogsaa i dens Møder og Sammenkomsterne efter disse. Paa en af de første Ekskursioner, den til Skaane i 1895, gjorde CLÉMENT sig fortjent ved at oprette det saakaldte Ekskursionsfond, som siden gennem alle Aarene har spillet en meget stor Rolle ved at give Foreningens yngre Medlemmer Tilskud til Deltagelse i Ekskursioner. CLÉMENT har utvivlsomt selv givet talrige Bidrag til dette Fond, ligesom han ogsaa ved mangfoldige andre Lejligheder har hjulpet Foreningen ved større eller mindre, undertiden ret betydelige Bidrag. Det vil efter Sagens Natur være umuligt i Enkeltheder at dokumentere hans Virksomhed paa dette Omraade, da han ikke ønskede sit Navn fremdraget ved saadanne Lejligheder; som Eksempler skal kun nævnes, at han ved flere Lejligheder har dækket det aarlige Underskud paa Regnskabet, at han har givet betydelige Tilskud til Festerne ved Foreningens Jubilæer, ligesom han f. Eks. ogsaa har afholdt meget betydelige Udgifter i Anledning af det skandinaviske Geologmøde i 1918.

I sit Testamente har CLÉMENT betænkt Foreningen særdeles rigeligt, idet han har tildelt den et Beløb paa 1500 Kr. aarligt, af hvilke de 1000 skal anvendes til Hjælp til Trykning af Heftet og de 500 til Ekskursioner. For alle, der ved, hvor smaa Midler Foreningen arbejder med i begge disse Retninger, vil det være indlysende, hvilken betydelig Nytte den vil kunne drage af disse Beløb. Ogsaa Mineralogisk Museum har han betænkt i sit Testamente, ligesom det ogsaa bør fremhæves, at han altid har vist dette overordentlig Velvilje, navnlig ved at skænke det alle mulige ældre og sjældne Værker, som han altid var særlig interesseret i at opspore og anskaffe.

CLÉMENT'S Personlighed var først og fremmest præget af en stilfuld, nobel og ligevægtig Optræden, i Forbindelse med en meget fremtrædende Elskværdighed og Hjælpsomhed; denne sidste viste sig ikke alene ved hans pekuniære Ofre, men paa mangfoldige andre Maader. Særlig var det ham naturligtvis altid en Fornøjelse, naar han kunde hjælpe en med Undersøgelsen af et Problem i den ældre og vanskelig-tilgængelige Litteratur. Ved de mere selskabelige Sammenkomster, saaledes som efter Møderne i Foreningen og ved hans

talrige Besøg i Museet, viste han sig i Besiddelse af en betydelig humoristisk Sans; han var meget talende og holdt af at fortælle et Utal af Anekdoter, ligesom han ogsaa gerne kom frem med alle mulige Vittigheder og Brandere. Ved saadanne Lejligheder kom ogsaa ofte et udpræget satirisk Drag frem, dog altid i en ganske harmløs Form. Baade i Foreningen og i Museet vil han blive meget savnet i det daglige Liv.

O. B. B.

Litteraturliste.

Det vil vistnok være ganske uoverkommeligt at fremskaffe en fuldstændig Liste over CLÉMENT'S Publikationer, da disse, som det vil fremgaa af det følgende, ofte udgøres af ganske smaa Artikler, spredt i forskellige Tidsskrifter, og man kunde følgerig forvente at finde endnu flere ved Gennemsøgning i danske og udenlandske Tidsskrifter. Det kan imidlertid formodes, at den følgende Liste vil indeholde alt væsentligt, specielt alt af geologisk Interesse.

1898. Ueber krystallinische Porcellanglasuren. Ber. int. Congr. ang. Chemie. Wien (116—117).
 — Ueber den Verbrauch von Salpetersäure bei der Schwefelsäurefabrikation. Sst. (117—119).
1913. Sort Salt. Udsigt over Tangsaltets Historie i Danmark og Norge. (20 S.).
1924. Sort Salt. »Ingeniøren«. (S. 448).
 — Ingeniørnavnet. Ing. (S. 131).
 — Ingeniørnavnet endnu en Gang. Ing. (S. 274).
 — Notice Historique sur la famille vaudoise Clément de Valcluson. Aux amis de la famille. (83 S.).
1917. H. K. BECK. Bemærkninger om Danmarks Geologi. Oplæste i det geologiske Selskab i London 16. December 1835. (18 S.).
1917. AD. CL. og MARIUS KRISTENSEN. Et mærkeligt Stennavn hos HENRIK HARPESTRENG. Danske Studier. (10 S.).
 — Molerets ældre Historie. Et Afsnit af dansk Geologis Udvikling. (13 S.).
1918. Geologiens Historie i Danmark. I. Hefte. (22 S.).
 — Tegn og underlige Gerninger. Danske Studier. (16 S.).
1919. Landhusholdningsselskabets Forhistorie. Vor Fortid. (3—7).
1920. Breve til og fra J. G. FORCHHAMMER I. J. G. FORCHHAMMER og JAC. BERZELIUS. 1843—45. (29 S., 2 Portr.).
1921. Til den bornholmske Cements Historie. Ing. (679—680).
 — Efterslet til den bornholmske Cements Historie. Ing. (736).
 — Kalk og Cement i ældre Tid. Ing. (732—736).

1921. A. G. NATHORST. Mindeord den 21. Januar 1921. Medd. D. G. F. Bd. 6. Nr. 1. (8 S.).
- W. C. ZEISE og JAC. BERZELIUS. Breve 1823—1847. (39 S.).
1922. Breve til og fra J. G. FORCHHAMMER. II. J. G. FORCHHAMMER og Sv. NILSSON. (34 S., 3 Portr.).
- Om Beregning af Røganalyser. Ing. (103).
1924. CHARLES EDOUARD GUILLAUME. Skildring af min Livshistorie. (Esquisse de ma vie. 1921). »Polyteknikeren«. (65—71).
- Den første Fosforfremstilling i København. Ing. (13—14).
- Et gammelt Vers. Danske Studier. (92).
- HENRY LE CHATELIER: Undervisningen ved École polytechnique. Tale holdt ved Aarsmødet i Foreningen: »Skolens Venner«, »Association amicale« d. 24. Januar 1924. (Trykt i »Information«, Paris. 24. Februar 1924. »Polyteknikeren«. (161—168).
- FRANTZ HEINRICH MÜLLERS Selvbiografi. Personalh. Tidss. VIII. R., 3. Bd., 3—4. H. (23 S.).
1926. Breve til og fra J. G. FORCHHAMMER. III. J. G. FORCHHAMMER og CHARLES DARWIN. 1849—1850. (V + 5 S., 1 Tvl.).
- Sur l'indication de la composition de la poudre au feu chez Roger Bacon. Archivio di Storia della Scienza. VII. Nr. 1—2).
1927. H. C. ØRSTED. Bornholm. Dagbøger ført paa Rejserne i 1818 og 1819. (32 S.).
- J. G. FORCHHAMMER. Rejse til Færøerne. Dagbog 28. April til 21. August 1821. (84 S., 3 Tvl.).
- J. G. FORCHHAMMER. Rejse til Færøerne. Dagbog. Fortsættelse 23. August til 21. Septbr. 1821. Breve IV. (50 S.).
- Ein Besuch bei J. R. GLAUBER 1656. Bericht in Briefen von CASPAR HERBACH an König Friedrich den Dritten von Dänemark. (23 S.).
- Breve fra og til GREGERS WAD 1790—1812. (168 S., 9 Portr.).
1929. Hvorledes fremragende Mænd uddannes. Af HENRY LE CHATELIER, Dr. tech. Foredrag i Mulhouse den 14. Januar 1928 ved Hundredeaarsfesten for Stiftelsen af det industrielle Selskab og Kemiskolen i denne By. Ing. (56—62).
1930. J. J. A. WORSAAE. Breve 1840—1885. (75 S., 1 Portr.).
- Oversættelse af en Afhandling af HENRY LE CHATELIER under Navn af Amerikansk Industri set med franske Øjne. Gads d. Mag. Febr. (7 S.).